

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken; December 16-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Norvégia Ország.

Mitsoda feltételek alatt adta ez az Ország Svétzia alá önnön magát, ennekelőtte már megmondottuk. Minekutánna, minden e' pontban való nehézségek tsendesen elháritattak volna, a' Fels. Svétziai Király egy szép hirdetményt intézett Norvégiának lakosihoz, melly elsőben is ezen Ország fő városában Christianiában tétetett közönsrgessé. Ezen városban lakó Püspök *Agge shuus* olvasta azt fel a' papoló székbo'. Melto ez a' hirdetmény, hogy azt a' M. Kurir Érd. Olvasóival szórú szóra közöljék: „Mi Károly Isten Kegyelmeből Svétziának, Norvégiának, a' Gothusoknak, Vendusoknak 's a' t. Királya, minden Norvégiai lakosoknak és jobbágyainknak köszönetet kívánunk! Mi most szívünknek legkedvesebb kötelességét telylye-ittyük, midőn azt adjuk tudtotokra, hogy Norvégia Ország nemzeti Gyüllése e' folyó hólnap 4-dik napján Minket közönséges megegyezéssel Constitúciónális Királyának lenni megesmért és választott; hogy Mi tegnapi a' Mi kedves Fiunkat *Károly Jánost* Svétzia és Norvégia Országoknak Korona Herceget, mind a' két Ország hadi és tengeri ereju Generálissimusának a' Mi hittelvaló lekötélzészünket általadtuk, mellyben azt igértük, hogy Mi Norvégia Országot annak Constitútiója és törvényei szerint

fogjuk igazgatni; azon hittel való lekötélzést, mellyet az Ország Gyüllése Mi hozánk küldött, mi is vettük.

E' szerint a' Mi kívánságunknak nagy tzeljút elérünk és a' Scandinaviai félszigetnek Országunkal való egyesítettetésének utolsó petsétjéf reáütöttük *. Ezen naptól fogva szent jussotok van a' Mi szívünkre és atyai gondviselesünkre; a' ti hivségtek és hajlandóságtok által azon kötelességteknek és hajlandóságtoknak megfogtok felelni, es Mi is bételyesityük, 's ennél fogva azon jutalmat, mellyet a' Király kívánbat, elkiszitettetek.

Az a' fundamentomos törvény, mellyet a' ti képviselőitek a' Mi Cemmissáriusainkkal való egyetértésben elfogadtak, és a' mit mi is közönségesen elfogadtunk, 's helybe is hagyunk, egyzersmind a' ti jussaitoknak, és jövendőbeli boldogságtoknak záloga leszén. Emlékezzetek meg arról, hogy ezek a' bétés hasznok egyedül a' vallás és a' társaságbéli jó rendtartás által tartattathatnak meg, és hogy a' jussoknak szentsége azoknak a' kötelességteknek bé-

*) Scandinavianak neveztetett hajdan, 's neveztetik most issok historicus könyvekben Norvégia és Svétzia Ország, és ettől a' deák szótól *Scando* vette eredetét, azért mivel a' másikba hajóra való szállás nélkül nem lehet menni.

teljesítésükön fundáltatik, mellyeket magatokra vetettek — Mi jól esmérjük azokat a nehézségeket, mellyeket minékünk végbe kell vinnünk; azonközben azon reménységgel biztatjuk magunkat; hogy Mi a jó hazafiaknak okosságok és köz munkálkodások által, a hosszú és pusztító háborónak következtétét kifogjuk irtani. A földmívelésnek megedelme, és a kereskedésnek szakadatlan megtartása által, lassan lassan ismét megelevenedik a közönséges boldogság, mivel Svétziaanak és Norvégiának öszvekaptsoltatása az eddig két felé osztott erőt, most öszveköti, legjobb fundamentumot 's leg bátorságosabb eszközöket szolgáltat a békesség fenntartására. A Scandinaviai félsziget népeinek közepette van az ő másoktól való nem függések, és törvényeiknek védelmezésekre való erő, az ő határainkon túl semmi valóságos hasznot nem várhatnak.

Kivánnuk, hogy a Mi boldogságtokra fordítandó atyai foglalatosságunkat áldja meg az Isteni Gondviselés. Az akaratnak 's meghatározásnak egyenlősége, a törvényeknek való engedelmesség; az elnyomatatásnak elhárítására való erő, a Státusok megmaradásának legszeintségesebb fundamentum kövei; ezek által fogja az észak a jövő időknek minden változásaitól a maga nevét, a maga boldogságát, és a maga ditsőségét fenntartani, a tenger, a maga hegyei, és fiainak bátorsága által oltalmaztatva lévén — Költ *Christianiában November 11-dik napján 1814-dik esztendőben.* Az én leg kegyelmesebb Fejedelmem és Uram meghatalmazásából —

Károly János.

Nagy Britannia.

Canadából északi Amerikának Angliához tartozó tartományából *Prevost* Generálnak hivatal szerint való tudósítása Londonba már megérkezett, és November 26-dik napján ki is adatott a Londoni újságírókban. A nevezett Generális *Prevost* a rajta es a vezérleje alatt lévő Ármádán

törtéat szerentsétlenséget egyedül a *Champlaini* szerentsétlenségnek tulajdonyitya. Egyszersmint *Yeo James Lukáts* Commódorét is nagyon okozza, hogy a tőlle kívánt segítő hajósereget annak idejében ki nem készítette, 's annál fogva az ő hadi foglalatosságait késleltette.

Az Alsó Parlamentomnak 14-dik Novemberi ülésében finantziális Commissio rendeltetvén ki *Varrender* ur az Admirálitásnak, avagy a tengeri dolgokra ügyelő Tanátsnak egy nevezetes tagja azt jegyzettemeg, hogy a Kormányzéseknek most szorossan kell vigyázni, és mivel az ellenséges tengerpartokon dolga fog lenni, és a világ néhány részeiben az Angliai kereskedést védelmezni; nem tsak nem kissebiteni, sőt inkább öregbiteni kell a tengeri erőt; mellyhez képest a jövő 1815-dik esztendőben a már készen lévő tizenöt ezer főből álló hajóskatonákat hetven ezerre kell szaporítani, kiknek az ő zsoldjok egy milliom hatszáz tizenöt, két száz ötven font sterlingre fog menni, t. i. minden hajós katonának hólnaponként 1. font sterlinget 15. schillinget kell fizetni.

Ponsomby ur azokra így szollott, hogy ezt a projektumot ugyan nem kell egészen megvetni: ő mindazáltal nem örömet voksol illy nagy summára azon okból, mivel a finantziának avagy a kintstárnak a jelenvaló állapotját hivatal szerint való kinyilatkoztatás nélkül nem esméri. Az Angliai Finantz-Minister erre azt jegyzette meg, hogy ő most tsak futóképen adhatya ezt a dolgot elő, hanem a valóságos budjetet, az az, annak hivatalos állapotját későbbben terjesztheti a Parlamentum eleibe. Egyébránt nem tzelja költsön pénzt felvenni, egyedül azt kívánnya, hogy a Kamara papiros pénzének feltserelésére két summapénzt engedjen a Parlamentum, ugymint 12,500,000. és 15,000,000, font sterlinget. A mi a kereskedőktől kívántatott vámkat illeti, ennek lefizetését tovább halasztani nem lehet; a vám magazinumokban

lévő portékák annyira megszapordtak, hogy azoknak csak a' fajstromais ezer nagy könyvre meune.

Ez a' tárgy, valamint a' Finantziának állapota is nagy és hosszvas vetélkedést okozott a' Parlamentum gyűlésében; a' midőn kiváltkepen *Tierney* Ur N. Britanniaának finantziális állapotját igen szomorú színnel festette, a' Finantzia-Minister ellenben azt állította, hogy husz esztendővel ennelölte is baszó jóvöndelése tétettek, mégis mindazáltal minden esztendőben, sőt minden fertályban jobb állapotban van N. Britanniaának finantziális állapota. Ezek után az Angliai hajos seregeknek tápiátatására 2,365,000. font sterlingre; st; a' hajó seregek artilleriájára 2,000,000. f. st. rendeltek — Továbbra a' finantziális Minister 1,650,000. f. st. kívántnéhány földi hatalmasságoknak ígért summa pénznek kipótolására, mellyek mind ösze 27,500,000. f. st. tétettek. A' *Morning-Chronicle* Londoni ujságleveleknek 25-dik Novemberi darabja azt beszéli, hogy a' Ministerek azt végzették volna, hogy az északi Amerikának adott költsönpénzből valamit elkellene engedni 's a' t.

Az A. Parlamentumnak 18-dik Novemberi gyűlésében a' finantziális Minister azt javasolta, hogy 8 millióm f. st. engedtetne az Angliai ármáda rendkívülvaló szükségeinek kipótolására. *Tierney* Ur különös dolognak tartotta, hogy illy nagy summapéni kívántatik minden előre való magyarázat nélkül. Az elmúlt esztendőben, ugymond, 9. millióm f. st. ígértett e' végre, melly ezen folyó esztendő Julius 30-dik napján előre felvétellett summaival 20 millióm f. st. megyen, a' melly summának kisafároltatásáról még eddig semmi szám nem adatott a' Parlamentumnak; abozképest mind erről, mind a' több Európai hatalmasságoknak adatott segedelem pénzről világos tudósítást kíván a' Parlamentum.

A' Finantzia-Minister magát arra aján-

lotta, hogy ő ezekről számot fogna adni. Az a' summapéni, mellyet a' Parlamentum ígért vala, igen nagy; mindazáltal ezen hatalmas eszköz nélkül még most is Portugallianban kellene Wellington Hertzenek harizolni, és a' mi frígyes Fejedelminknek még most is minden remenység nélkül való hadat folytatni, vagy valamely gyalázatos békességre lépni. Az asztalra tétellett papirosokból által lehet látni, hogy ezen esztendő folyásában az ármádia rendkívül való szükségeire kevés héján 19 millióm f. st. kellett fordítani, melly a' következendőkől ki fog teitzeni:

1) A' Guernesei és Jersey szigetekre fordítatott	24,000 f. st.
2) Helgolandiaira	46,000 - -
3) Német Országra és Francia Országnak északi részére	1,411,000 - -
4) Spanyol, és Portugallia országokra, és Fr. Ország déli részére	8,612,000 - -
5) Gibraltári és a' közép tengerre	4,259,000 - -
6) Napnyugoti Indiára	889,000 - -
7) Északi Amerikára	3,112,000 - -
8) Déli Amerikára	233,000 - -

következésképen mind

ösze — — — 18,586,000 f. st.

melly néhány aprolékossággal 18,900,000 f. sterlingre meant.

Ezen nagy változás után, melly 1812-dik esztendőben hazánkön törtent, a' midőn t. i. egy tudós és igen jó hazánkfia *Perceval* az A. Parlamentom vialájának tornáztában agyonlövetett, 's helyette a' mostani Finantz-Minister *Vansittart* választatott, és azon hivatalt még most is viseli. Hertzeg *Wellington* azt írta a' Kormányzóknak, hogy ha két annyi hadi népe volna is még sem folytathatná a' háborút szerentsésen nagy pénzbeli segedelem nélkül, és ha ez neki nem küldetik, kentelen leszen azokat a' posziókat meg-

tartani igyekezni, a' mellyeknek birtokában akkor volt. Az ő kivánságát, mondják, helyettesítették a' Ministeriek, és több pénzbeli segédelmet küldöttek néki, mintsem maga kívánt vala, t. i. 150,000 f. st. A' legközelebb lefolyt 1813-dik esztendőben megöregbítették ez a' summa és e' folyó esztendő első hónapjaiban 400,000. küldetett nékie, sőt azután 500,000. f. st. hónaponként. Ezen ő nékie szolgáltatott summa közt 3,300,000, f. st. kész pénzben, 's ezen kívül 410,000, melly a' déli Amérikából jött vala; és azon körülállások közt is igen nehezen vezérelhetette a' kormánya alatt volt hadi seregeket, egy olly országban, melly már akkor egészen kivolt pusztítva, és tápláltatásokra másuttan kellett eleséget hordatni.

A' Courier nevezetű Londoni Journal azt állítja, hogy az ott tartózkodó éjszaki Amerikai kereskedők megvanak arról győzettelve, hogy a' Genti Congressusnak nem sokára békeség lesz a' resultatuma. Ezt pedig azért gondolják, mivel ha szinte arra nem állottak is az Amerikai Commissáriusok, hogy Canadának határjait megálapítsák; még is mindazáltal titkos utasítást vettek az ő Kormányzékéktől, hogy nagy áldozattétel nélkül arra is reáálljanak. Röviden mondván, a' Londonban lévő Amérikábelieknek *Fingals* Úr visszamenetelétől fogva, igen nagy birodalmok vagyon az eránt, hogy a' Genti Congressusnak békeség lesz a' vége.

Spanyol Ország.

A' *Gazette de France* nevezetű Frantzia Journal azt híresztelte Madritról, hogy *Infantado* és *San Carlos* Hertzegek, a' kik ministeri hivataljoktól megfosztattak vala, az elsőbb Bétsbe, az utolsóbb Pétersburgba fognak kevetővel küldetni. Akár hol, 's akár kitől vette legyen azt a' hírt a' fentnevezett Frantzia Journal, helyesnek lenni nem láttatik; mivel a' két férfiak nem egyforma módon estekki a' Király kegyelmességéből, ezeknek semmi

egymással való közösülések nintsen, és az első azért maradt meg a' Király grátziájában, mivel az utolsóbb abból kiesett. A' mi *Ostalaza* Kánonokot illeti, néki nagy befolyása van a' királyi tanácsban, minekutánna azt a' motskos gyalázatot, mellyet prédikáziójában néhány nevezetesebb Spanyol és Frantzia férfiak ellen kinyilatkoztatott, közönségesen visszavonta volna, és a' Ministeriumban most történt változás nem olly formán ment végbe hogy ő az által valamit szenvedhetne. *San Carlos* Hertzeg a' Párisi követséget ugyan kereste, de ő azt meg nem nyerhette.

A' *Gazette de France* Párisi Journalnak 19-dik Novemberi darabjában ezeket olvassuk: a' Spanyol Országi Ministeriumban történt változások nem csupán csak a' személyekben való változás; ennek az Országnak politika alkotmányais meg fog változni. és az egész Publikum *Don Cevallos* principiumaira fordította a' maga figyelmetességét, a' ki külömbkülömbféle irások által kinyilatkoztatta 's esmérte tette az ő értelmét 's gondolkozása módját. Előben is *IV-dik Károly* király Ministerje volt, azután a' most uralkodó *VII-dik Ferdinand* Királyé, 's ugyan ő kérésre ezt a' Fejedelmet Bayonnéba, azután a' Bonaparte József Királyé, 's végtére ismét a' most uralkodó *VII-dik Ferdinand* Királyé; ugyan ezekre nézve kéntelen volt a' maga gondolkozása módját közönségesen kijelenteni — Közönségesen abban az értelemben van erről a' *Don Cevallos* Ministerről a' Spanyol Országi Publikum, hogy ő Ministernek való ember legyen, a' ki magát a' legnevezetesebb körülállásoktól sem engedte elragadtatni, és mindenkor hazájának javára vigyázott. Egész Spanyol Országban egy sem találtatik olly politicus, a' ki a' jelenvaló időben a' Kormányt úgy tudná igazgatni, mint ő — A' Ministeriumból kitépett *San Carlos* Hertzeg azon esedezett a' Királynak, hogy őtet udvari Fő-Mesternek tegyék; de meg nem

nyerhette, és ha meg nyerte volna is, nem soká folytathatná azon hivatalját, mivel azok a személyek, a' kit most udvari hivatalokat viselnek, mindnyájan fő házból valók, a' kik nagy tekintettel bírván egyik a' másikon nem uralkodik. Ezek a' Spanyol Grandesek legnevezetesebb emberek, és három Classisra osztattatnak fel, az első rendbeliek minnelőtte a' Királylyal beszélnek, süvegeiket felteszik; a' második rendbeliek elsőbe beszélnek a' Királylyal, s azután teszik fel süvegeiket; a' harmadik rendbeliek akkor mivelik azt, mikor magokat kibeszéltették a' Királylyal. Hogy ha a' Király ezeknek a' Grandeseknek ezt mondja: *N. N. tedd fel a' süvegedet, magadért és magadéért*, akkor ez a' méltóság örökös méltóság a' familiájában, de csak az első szülőtekben; hogy ha férfi magzati nintsenek, leányira és ezeknek ferjeikre is kiterjed a' Grandesi méltóság — A' második rendbeli Grandeseknek midőn a' Király ezt mondja: *Tedd fel a' süvegedet*, csak tulajdon ssemélyére nyeri meg azt a' méltóságot, és a' több Grandesek együtt egy forma szabadsággal és jussokkal bír, az az, a' közönséges adófizetés, és másfele adók alá nem vettetik. A' Király palotájában különös székeken ülnek, és ezeknek az ő neveikkel jegyzett párnájok vagyon — Hajdan sokkal nagyobb tekintetben voltak ezek a' Grandesek mint most, és semmi zálogot, vagy sequestrumot nem lehetett a' jószágaikra vetni, sem a' költsönadóknak semmi jussok nem volt azokra arestumot tételni. De minnekutána *II. Edeip* király ezen ő szabadságokat a' királyi tekintetnek és méltóságnak kissebbségére szolgáltni ítélte volna, nem csak megszorította a' Grandesek számát, hanem jussaikat is megkevesítette.

A' mi a' *Macanaz* volt Ministért illeti, senki sem tudja, mílesz belőle, helyette *Majano* ur tetetett törvényes dolgokra ügyelő Ministernek; azon fogház előtt, mellybe ő záratott egy csoport granatéros

sereg áll vigyázaton, a' leánya pedig klastromba küldetett.

Garsia-Herrerós a' fogságra küldetett Corteseknek egy nevezetes tagja, a' ki a' mult Május 15-dik napjától fogva, társaival egyetemben minden másokkal való egyességétől megfosztatott, most mar egész familiájával egyetemben szabadságra helyeztetődött, mellyből azt itéli a' Publikum, hogy az ő több társai is szabadon fognak bocsátatni; de ez a' reménység könnyen füstbe mehet, mivel mítsoda gondolkozás módjával bírjanak az új Ministernek még azt senki sem tudja.

Olasz Ország.

A' *Banóniai* *Universitás* avagy fő iskola, melly *Napoleon* kegyetlen uralkodása alatt eltöröltetett vala, a' mult Nov. 17-dik napján *B. Stephanini Cs.* Kir. Gubernátor, *Salina Praefectus* és minden *Praefectusok*nak, *Podestak*nak az az *Politzia Praefectusok*nak jelenléteben visszaállítatott.

Azon hónap 22-ikén a' *Toskánai N. Hertzeg Ferdinánd Cs.* Kir. Fő Hertzeg, Fels. Urunknak kedves testvér ötte *Pisába* utazott; s ott nagy örömmel fogadtatott. A' következett napon az egész familiája köveite ő Fő-Hertzegségét — Nov. 14-dikén a' *Valesiai Hertzegsiszony* (az *Angliai Régens-Hertzegnek* felesége, a' ki most *Olasz Országban* utazik) egy *Nápolyi fregatra* ülven *Nápoly városába* ment, a' hol nagy tisztelettel fogadtatott.

A' *Genuai* Kormányzók megfontolván azt, hogy azon tartományban mind az aratás, mind a' szüret igen szüken volt és azis, hogy ottan a' mult nyáron sok károkat tett a' sok zápor és jégesső, a' népnek megkönnyebbitésére, az arra vetett hadi adót és másfele adókat mind elengedte.

A' következő *Nápoly Ország* indósok: *Rosini Scotti*, és *Passetti* fáradhatatlanul a' *Herkalázumban* találtatott kézírásoknak olvasásában foglalatoskodnak. Ezek a' tudósok azon deák verseket, mel-

lyek az Antoninus és Augustus Császár közt támadott hadakozásról irattak; az Epicurus II-dik könyvének maradványát, melly a' dolgoknak természetéről iratott vala, már közönségesekké tettek. Epicurus egy nevezetes tanítványának *Polystratumnak* írásait már nyomtató alá adták, 's reménység vagyon, hogy *Cauisearnak* barátságáról írott munkáját is megfogyják a' tudósokkal esmérteteli. A' most uralkodó Nápolyi Király alatt a' Pompejumi föld alatt való ritkaságok is kifognak kerestetni — *Herculanum* igen nevezetes város volt, melly Graeco-Portici és Nápoly város közt feküdt hajdan, Titus Romai-Császár uralkodása alatt a' Vezuvius hegy tüze által egészen behorított. *Pompeji* város hasonló szerentsétlenségre jutott; IV-dik Ferdinánd Nápolyi Király alatt e' két híres városnak sok maradványi ásatnak ki, még többek a' mostani uralkodó alatt. A' midőn szüntelen 300 ember foglalatoskodik e' két nevezetes várost befedő földnek kiásásában és szelvényhánváában.

A' Nápolyi kikötőhelyben való kereskedés napouként mind elevenebb leszen, minden nap sok Anglus, Frantzia, Svétziai, és Spanyol kereskedő hajók külömbkülömbféle portékákkal megterhelve eveztekbe azon kikötő helybe — Hertzeg *Eszterházi Miklós*, a' ki November 17-dik napján Nápolyból *Lebzelttern* Urral együtt Romába visszament, Nov. 17-dik napján Páva ő Szentségének udvarlására volt. Azon alkalmatossággal ő Szentségétől búrsút vett, a' ki is ő Hertzegségét megkülöm-

bőztetett kegyelmességgel vette, a' következett napon a' nevezett Magyar Hertzeg Rómia városát elhagyui, és Florentziába menni igyekezett.

Elegyes Dolgok.

Az Angliai Kormányozó Hertzegnek Leánya, és Anglia Országának örököse *Sarlotta Hertzegasszony*, a' ki most életének 18-dik esztendejébe fordult, az *Orániai Örökös Hertzeghez* ferhez menni nem akar, és azt mondotta, hogy ő e' nyomban néhai Angliai hatalmas Királyné *Ersébet* nyomdokait kívánnyá követeli, a' ki 1580-dik esztendőben, II-dik *Filep* Spanyol Király hajóseregét egészen össze törte. Ez a' nagy Királyné halája órája előtt való szempillantatokban azt kívánta, hogy az ő koporsójára ezen szók mettszettesse-nekfel: *It fektzik Ersébet, a' ki mint szüz Királyné élt, és meg is holt* — A' Fels. Frantzia Kir. General *Dupont* helyett a' Dalmatziái Hertzeget *Soult* Marsalt nevezteki a' hadi dolgokra ügyelő Ministernek a' tengeri dolgokra ügyelő Ministernek pedig *Beugnot* Grófit — Néhány Bárókat Grófi rangra emelt — A' Párisban tartózkodó Anglusoknak száma részszerint a' Parlamentombeli ülésekre, részszerint a' következteltélre nézve nagyon megnevedett — Egy Frantzia artillerista egy olly eszközt talált és nyilatkoztatott ki, melly által az ágyugolyóbisokat kevesebb puskaporral két annyira lehet löni, mint eddig. Ezt a' találmányt az Artillerista ügyelő Commissionnak adtaátal a' Kormánysezék, melly azzal próbát fog tenni.

Dec. 14-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 263 $\frac{3}{4}$ forintot Váltó-
adulában. Egy Cs. aranyért 12 forintot 10 krt.